

საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებიდან და მსოფლიო თანამეგობრობის ქვეყნებიდან მიღებული გრანტები

გრანტები

გრანტი არის დონორის მიერ უსასყიდლოდ გადაცემული მიზნობრივი ფულადი ან ნატურალური სახსრები, რომელიც კონკრეტული ჰუმანური, საგანმანათლებლო, სამეცნიერო კვლევითი, ჯანმრთელობის დაცვის, კულტურული, სპორტული, ეკოლოგიური და სოციალური პროექტების დასაფინანსებლად, ან სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის პროგრამების განსახორციელებლად გამოიყენება.

გრანტად არ ითვლება სამენარმეო, ან პოლიტიკური მიზნებისათვის გაცემული სახსრები.

გრანტის გამცემი შეიძლება იყოს:

1. საერთაშორისო საქველმოქმედო, ჰუმანიტარული და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაცია (მათ შორის საერთაშორისო სპორტული ასოციაცია, ფედერაცია და კომიტეტი), საფინანსო-საკრედიტო ინსტიტუტი, უცხოეთის ქვეყნის მთავრობა, ან მისი წარმომადგენლობა, აგრეთვე უცხოეთის არასამეწარმეო იურიდიული პირი (ფონდი).

2. ის არასამეწარმეო იურიდიული პირი (ფონდი, პროგრამა), რომლის ძირითადი მიზანი, წესდებით საქველმოქმედო, სოციალური, კულტურული, საგანმანათლებლო, სამეცნიერო-კვლევითი ან საზოგადოებრივად სასარგებლო საქმიანობის ხელშეწყობისათვის ქონების დაგროვებაა.

გრანტის მიმღები შეიძლება იყოს:

1. თვით სახელმწიფო, აგრეთვე ქვეყნის პრეზიდენტი ან საკანონმდებლო ორგანოს მიერ უფლებამოსილი რომელიმე ორგანიზაცია;

2. სახელმწიფო ხელისუფლე-

ბისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანო;

3. ქვეყნის რეზიდენტი ან არარეზიდენტი არასამეწარმეო იურიდიული პირი, მისი წარმომადგენლობა, ფილიალი, განყოფილება;

4. ქვეყნის ნებისმიერი მოქალაქე.

ქვეყანაში გრანტის გაცემის, მიღებისა და გამოყენების საერთო პრინციპებს გრანტის შესახებ სპეციალური კანონი განსაზღვრავს. გრანტის გაცემის სამართლებრივი საფუძველია წერილობითი ხელშეკრულება გრანტის გაცემისა და გრანტის მიმღებს შორის, აგრეთვე საერთაშორისო სასპორტო ორგანიზაციის ოფიციალური წერილობითი გადაწყვეტილება ქვეყნის სპორტული ფედერაციის ან კლუბებისათვის მიზნობრივი დანიშნულების მატერიალური და არამატერიალური ფასეულობების (მათ შორის ფულადი სახსრების) გამოყოფის შესახებ. ხელშეკრულება უნდა შეიცავდეს გრანტის გაცემის მიზანს, მოცულობას, სახსრების გამოყენების კონკრეტულ მიმართულებას, მათი ათვისების ვადებს და იმ ძირითად მოთხოვნებს, რასაც გრანტის გამცემი (დონორი) უყენებს გრანტის მიმღებს.

გრანტი გამოიყენება მხოლოდ ხელშეკრულებაში აღნიშნული მიზნებისათვის. სხვა დანიშნულებით გრანტის გამოყენება დასაშვებია მხოლოდ გრანტის გამცემის (დონორის) თანხმობით. გრანტის სახით მიღებული ფასეულობათა რეალიზაცია დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ამგვარი ქმედება გრანტის ხელშეკრულებაში წინასწარაა გათვალისწინებული.

ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობების დარღვევისათვის მხარეები პასუხს აგებენ მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად. სხვა ქვეყნის რეზიდენტი პირთა ან მოქალაქეთა შორის წამოჭრილი დავა მოურიგებლობის შემთხვევაში, წყდება იმ ქვეყნის სასამართლო წესით, რომელსაც მხარეები წინასწარ აირჩივენ. თუ ამგვარი შეთანხმება ხელშეკრულებაში არ არის განსაზღვრული, დავა გრანტის მიმღები ქვეყნის კანონმდებლობით გადაწყდება.

გრანტის დაბეგვრის წესი ქვეყნის მოქმედი კანონმდებლო-

ბის შესაბამისად განისაზღვრება. გრანტი სხვადასხვა ტიპისაა. ძირითადად არსებობს გრანტის ორი სახე – **მიზნობრივი** და **არამიზნობრივი**. მიზნობრივი გრანტი, რაც კატეგორიული გრანტის სახელწოდებითაა ცნობილი, მხოლოდ განსაკუთრებული მიზნებისათვის გაიცემა.

არსებობს აგრეთვე სხვადასხვა დონის გრანტები – მთავრობათაშორისი და სახელმწიფოთაშორისი.

მთავრობათაშორისია გრანტი, როცა ფედერალური მთავრობა აძლევს ადგილობრივი ადმინისტრაციული ერთეულების მთავრობებს. იგი ადგილობრივი საჯარო ფინანსების მნიშვნელოვანი ელემენტია. მაგალითად, აშშ მთავრობისაგან მიღებული გრანტები შტატების მთლიანი შემოსავლების 34%-ს შეადგენს.

რაც შეეხება სახელმწიფოთაშორის გრანტებს, მას საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციე-

ბის და ეკონომიკურად განვითარებული (დონორი) ქვეყნები საბაზრო ეკონომიკურ სისტემაზე გადასვლის დაჩქარების მიზნით, განვითარებად ქვეყნებს აძლევენ.

ამ მიმართულებით უდიდესი წვლილი მიუძღვით საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებს (საერთაშორისო სავალუტო ფონდი, მსოფლიო ბანკი, გაეროს სააგენტოები, ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი) და საერთაშორისო თანამეგობრობის ქვეყნებს (განსაკუთრებით აშშ-ს, ევროკავშირის ქვეყნებს და იაპონიას). ისინი 1992 წლიდან მოყოლებული აქტიურად ეხმარებიან საქართველოს პრაქტიკულად ყველა სფეროში. თავდაპირველად პროგრამა მიმართული იყო საგანგებო ჰუმანიტარული დახმარებებისკენ. შემდგომ გაძლიერდა ტექნიკური და ფინანსური ხასიათის გრანტები და დახმარებები. მათ მოიცვას

ისეთი სფეროები, როგორებიცაა – ეროვნული მეურნეობის ცალკეული დარგების რესტრუქტურისა, კონკურენტული გარემოს ჩამოყალიბება, დემოკრატიული მმართველობა, საკანონმდებლო სისტემის განმტკიცება, სასამართლო რეფორმის გატარება, რეფორმების განხორციელებისათვის საკანონმდებლო ბაზის შემუშავება, სამედიცინო მომსახურება, განათლების სფერო, სოციალურად დაუცველი ფენებისათვის ჰუმანიტარული პროგრამები და ა.შ. გრანტები და დახმარებები მიზნად ისახავდა ეკონომიკური რეფორმის მხარდაჭერას, მაკროეკონომიკურ სტაბილიზაციას, ცხოვრების სტანდარტების გაუმჯობესებას, დონორებისაგან უცხოური დახმარების მობილიზაციისათვის საჭირო სტრუქტურის შექმნას, რეფორმების ინსტიტუციური ბაზის ჩამოყალიბების ხელშეწყობას, საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლისა და დემოკრატიის განმტკიცების პროცესის ხელშეწყობის მიზნით საპარლამენტო და სამთავრობო სტრუქტურებისათვის სამართლებრივი და ეკონომიკური პოლიტიკის სფეროში პროფესიონალური კონსულტაციების განევას.

სწორედ დონორი ორგანიზაციებისა და ქვეყნების ეს თანადგომა გახდა საფუძველი იმ დაჩქარებული ეკონომიკური რეფორმებისა, რაც საქართველომ დაიწყო 1994 წლიდან – აღნიშნული რეფორმების შედეგად ქვეყანამ უმოკლეს ვადაში შეძლო ადმინისტრაციულ-მმართველური ეკონომიკური სისტემიდან საბაზრო ეკონომიკურ სისტემაზე გადასვლა. დაძლია ჰიპერინფლაცია და შემოიღო ახალი ეროვნული ვალუტა ლარი, შეძლო მონეტარულ სფეროში სტაბილურობის მიღწევა, რის შედეგადაც 1995 წელს პირველად მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდა დაფიქსირდა.

საქართველოსადმი გაწეული უცხოური დახმარებების პირველად საქართველოს პრეზიდენტთან არსებულმა „უცხოური ინ-

ვესტიციების საკონსულტაციო საბჭოს“ სამდივნომ აღნუსხა. 1999-2000 წლებში დიდი შვიდულის ქვეყნების მხარდამჭერი ჯგუფის დახმარებით შემუშავდა საქართველოში შემოსული გრანტებისა და დახმარებების კომპიუტერულ მონაცემთა ბაზა, სადაც თავი მოიყარა მთელმა ინფორმაციამ. აღნიშნულის მიხედვით გრანტებისა და დახმარებების საერთო მოცულობა ოთხ მლრდ აშშ დოლარს აღემატება.

ეს მონაცემები არ არის ზუსტი, მაგრამ ის ნათელ წარმოდგენას ქმნის იმ ფასდაუდებელი თანადგომის შესახებ, რაც საქართველოს საერთაშორისო თანამეგობრობამ გაუწია.

2008 წლის აგვისტოში რუსული აგრესიით დაზარალებულ საქართველოს დახმარების ხელი კვლავ გამოუწოდეს მსოფლიო თანამეგობრობის ქვეყნებმა. ბრიუსელის დონორთა კონფერენციაზე მათ მიერ გამოყოფილმა დახმარების თანხამ 4,5 მილიარდი აშშ დოლარი შეადგინა. აქედან კრედიტზე 2 მლრდ, ხოლო გრანტი 2,5 მლრდ აშშ დოლარი.

ეს გრანტები და დახმარებები მეტად მნიშვნელოვანია ჩვენისთანა შეჭირვებული ქვეყნისათვის, აღნიშნული სახსრების გარეშე ფაქტობრივად შეუძლებელია

ბელია ქვეყანაში შექმნილი მძიმე სოციალური, ეკონომიკური სიძნელეების დაძლევა. მაგრამ სამწუხაროა ის, რომ ამ გრანტებისა და დახმარებების დიდი ნაწილი მიზნობრივად და ეფექტიანად არ გამოყენებულა.

გრანტებისა და დახმარებების დიდი ნაწილი დანიშნულებისამებრ არ არის განაწილებული და გამოყენებული. პრაქტიკულად არცერთი არ მიმართულა ქვეყანაში სტრუქტურული ხასიათის პრიორიტეტული საწარმოების ასამუშავებლად.

ამჟამად საქართველოში არ მოიძებნება უწყება – ორგანიზაცია, რომელსაც საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებიდან და საერთაშორისო თანამეგობრობის ქვეყნებიდან მიღებულ გრანტებსა და დახმარებაზე ზუსტი მონაცემები აქვს. თუ ვისგანაა მიღებული ეს გრანტები ან სად გამოიყენეს ის და ა.შ.

სამწუხაროდ, ფინანსთა სამინისტროსთან არსებული სახელმწიფო ვალების დეპარტამენტი სათანადოდ ვერ აკონტროლებს მიღებული გრანტებისა და დახმარებების მიზნობრივ და ეფექტიან გამოყენებას, რის გამოც მათი უდიდესი ნაწილი უპატიოსნო, კორუმპირებულ პირთა ხელში ხვდება. აქედან გამომდინარე, სასურველია დეპარტამენტთან ფუნქციონირებდეს ანალიტიკუ-

რი ჯგუფი, რომელიც უცხოური გრანტებისა და დახმარებების გამოყენების ეფექტიანობას გაანალიზებდა.

საზოგადოებას აღელვებს მიღებული უცხოური გრანტებისა და დახმარებების გამოყენების გაუმჭვირვალობა. მან არ იცის, ვინ გაანაწილა, სად და როგორ მოხმარება ისინი. საზოგადოებას სურს იცოდეს ზუსტი ინფორმაცია გრანტების მიზანმიმართული გამოყენების თაობაზე. ინფორმაციული ვაკუუმი კი გრანტებთან და დახმარებებთან დაკავშირებული ჯგუფების კორუმპირებულობაზე ეჭვს ბადებს.

ამიტომ უცხოური გრანტებისა და ჰუმანიტარული დახმარებების გამოყენებაზე ადმინისტრირების პროცედურები და სახელმწიფოებრივი ზედამხედველობა უნდა გამკაცრდეს. ზედმინევით დასაცავია ამგვარი დახმარებების მიზნობრიობა. ამ მიმართულებით არსებული დარღვევების გამოსაშკარავებლად სათანადო როლი უნდა შეასრულოს პარლამენტთან არსებულმა კონტროლის პალატამ და სხვა მაკონტროლებელმა ორგანოებმა.

ამირან ჯიბუტი,
ეკონომიკურ მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი

ANNOTATION

GRANTS IN GEORGIA RECEIVED FROM THE INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS AND WORLD COMMONWEALTH COUNTRIES

Prof. A. Jibuti

The article considers a grant as purposeful means in a monetary or natural form rendered by a grant issuer (donor) to a grant recipient without compensation to finance humanitarian, educational, scientific–research, health, cultural, sports, environmental or social projects, as well as to realize state programs.

Different types, kinds and levels of grants are described, and their aims and objectives are defined.

The article shows the significance of the grants and

aids rendered by the international financial institutions and world commonwealth countries, which have played a certain role in the successful implementation of the economic reforms in Georgia.

In addition, the facts of inappropriate and uncontrollable use of the major part of the received grants and aids have been established and measures to use them in a transparent and efficient manner have been specified.